

Тема 3

Визнання та правонаступництво в міжнародному праві

План

- 1. Міжнародно-правове визнання**
- 2. правонаступництво в міжнародному праві**

Міжнародно-правове визнання

- визнання відповідно до міжнародного права існуючими державами нових держав чи урядів або інших органів з метою встановлення з ними офіційних або неофіційних, повних або неповних, постійних або тимчасових відносин.

Види:

- визнання держави;
- визнання уряду;
- визнання повсталі (воюючою) сторони;
- визнання національно-визвольних організацій;
- визнання організацій опору і ін.

Найбільш поширений **спосіб** офіційного визнання - встановлення або згода на встановлення існуючою державою дипломатичних відносин з новою державою.

Види визнання

- **Визнання держави** в міжнародному публічному праві являє собою сукупність норм, що регулюють процес вступу на міжнародну арену нових держав як суб'єктів міжнародно-правових відносин

Питання про визнання нової держави постає, коли ця держава виникла в результаті: а) соціальної революції, що привела до заміни одного суспільного ладу іншим; б) національно-визвольної боротьби народів колоніальних і залежних країн; в) злиття двох або декількох держав або розпаду однієї держави на дві або кілька нових.

- **Визнання уряду** - зазвичай адресується уряду, який виник в державі. Але визнання може надаватися й уряду існуючої держави, який прийшов до влади неконституційним шляхом - в результаті громадянської війни або перевороту.

Визнання повсталі (воюючої) сторони

- Якщо справа обмежується повстанням – народ може бути визнано як повсталу сторону, якщо відбувається громадянська війна – як воюючу. Таке визнання ще не означає визнання їх повноправними суб'єктами міжнародного права. Надає можливість вступати в договірні, торгові відносини з тими суб'єктами, що їх визнають, та отримувати від них допомогу.

Приклади міжнародно-правового визнання статусу воюючої сторони

- Великобританія визнавала Конфедеративні Штати Америки як воюючу сторону в перший місяць громадянської війни в США.
- Болівія, Еквадор, Колумбія, Перу і Венесуела в червні 1979 визнали Сандиністський фронт національного визволення як воюючу сторону в громадянській війні в Нікарагуа.
- Франція і Мексика 28 серпня 1981 визнали Фронт національного визволення імені Фарабундо Марті (ФНОФМ) як воюючу сторону в громадянській війні в Сальвадорі.

- ***Визнання організацій опору і національного визволення***

Отримало широке поширення з боку держав антигітлерської коаліції в роки другої світової війни. Визнання органів опору, які створювалися на території держав, тимчасово захоплених Німеччиною та її союзниками, означало визнання влади, яка бореться проти окупантів.

- Організації опору нерідко перетворювалися в легітимний уряд після звільнення території держави від окупації - так, наприклад, 2 червня 1944 Французький Комітет національного порятунку (колишнє рух " Борців Франція") перейменував себе у тимчасовий уряд Французької Республіки, який очолив лідер Французького опору генерал Шарль де Голль.

Форми визнання (всі три – тільки при визнанні держав)

Визнання де-юре	Визнання де-факто	Визнання ad - hoc
<p>Це повне визнання, що являє собою офіційне визнання, яке фіксує факт вступу в міжнародне співтовариство нового повноправного суб'єкта міжнародного права, тобто встановлення з ним у всій повноті дипломатичних, економічних, торгових, культурних й інших відносин.</p> <p><i>Виражається</i> - у формі декларації, угоди, обміну нотами.</p> <p><i>Установлення дипломатичних відносин</i> завжди є доказом повного визнання.</p>	<p>Фактичне визнання, при якому держави вступають між собою у різні зв'язки, але юридично одне одного при цьому не визнають.</p> <p>У держави, яка визнає, немає впевненості в міцності визнаного суб'єкта міжнародного права. Цей вид визнання може бути реалізований, наприклад, шляхом участі визнаних суб'єктів у міжнародних конференціях, багатосторонніх договорах, міжнародних організаціях.</p>	<p>Це визнання в даній ситуації, у конкретній справі; існує, коли держави вступають в офіційний контакт одна з іншою вимушено, для вирішення якихось конкретних питань. Воно нерідко супроводжується заявою про те, що держава, вступаючи в ті чи інші відносини з новою державою, усе-таки її не визнає, іноді метою такого визнання може бути укладання міжнародних договорів</p>

Правонаступництво

- перехід прав і обов'язків від одного суб'єкта міжнародного права до іншого внаслідок виникнення чи припинення існування першого або зміни суверенітету над територією;
- Найчастіше – правонаступництво держав. В історії – правонаступництво міжнародних організацій – ООН => правонаступниця Ліги Націй.

Виділяють такі підстави правонаступництва:

- при об'єднанні існуючих держав;
- при поділі держав;
- при відокремленні частини держави;
- при переході частини території держави до іншої держави;
- при повному зникненні (ліквідації) однієї держави як суб'єкта міжнародного права і виникненні на її місці інших держав (наприклад, у 1949 р. виникли ФРН і НДР замість Німеччини; у 1991 р. при розпаді СРСР виникли нові незалежні держави, у тому числі Україна).

Міжнародне регулювання

У сучасному міжнародному праві основні питання правонаступництва держав урегульовані двома багатосторонніми конвенціями:

- Віденською конвенцією про правонаступництво держав щодо договорів 1978 р.;
- Віденською конвенцією про правонаступництво держав стосовно державної власності, державних архівів і державних боргів 1983 р.
- Укладання спеціальних угод (у випадку визначення громадянства, інших питань, не врегульованих конвенціями). Як приклад - Угода про створення Співдружності Незалежних Держав, підписана 8 грудня 1991 р. у Мінську

Об'єкти правонаступництва

- правонаступництво щодо міжнародних договорів;
- правонаступництво щодо державної власності;
- правонаступництво щодо боргів,
- правонаступництво щодо державних архівів.

Концепції правонаступництва:

1. Універсальне (повне) правонаступництво - згідно з якою державу ототожнюють з юридичною особою, яка складається з єдності трьох елементів: території, населення і публічної влади. Відповідно, у випадку правонаступництва до нової держави переходять усі права та обов'язки, які пов'язані з ними елементами.
- 2. Часткове правонаступництво - згідно з якою держава-попередниця зберігає всі права й обов'язки, які не пов'язані з суверенітетом над певною територією, усі решта зобов'язання переходять до держави- правонаступниці.
3. "*Tabula rasa*" ("чиста дошка" або "чистий лист") - згідно з якою новоутворена держава не відповідає за зобов'язання держави-попередниці, оскільки перехід прав і обов'язків не відбувався.

Правонаступництво щодо міжнародних договорів

- Особливості:
- **новостворена незалежна держава** не зобов'язана зберігати в силі який-небудь договір або ставати його учасницею через виключно той факт, що в момент правонаступництва держав цей договір діяв щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав. (Прибалтійські держави після розпаду СРСР).
- **у випадку об'єднання двох держав** усі договори, які діяли на території кожної з держав, продовжують діяти, якщо тільки це не суперечить предмету та цілям договору або сторони не домовилися про інше.
- **у випадку переходу частини території однієї держави під суверенітет іншої** - для цієї території договори держави-попередниці перестають діяти і починають діяти договори держави-правонаступниці (виняток - Гонконг)

Правонаступництво щодо державної власності, державних боргів та державних архівів.

- **Державна власність** держави-попередниці означає майно, права та інтереси, які на момент правонаступництва держав, відповідно до внутрішнього права держави-попередниці, належали цій державі.
- **Державні архіви** держави-попередниці означають сукупність документів будь-якої давності та роду, вироблених або набутих державою-попередницею у ході її діяльності, які на момент правонаступництва держав належали державі-попередниці згідно з її внутрішнім законодавством і зберігалися нею безпосередньо або під її контролем як архіви для різних цілей.
- **Державний борг** означає будь-яке фінансове зобов'язання держави-попередниці відносно іншої держави, міжнародної організації або будь-якого іншого суб'єкта міжнародного права, що виникло відповідно до міжнародного права
- Правила переходу зазначених об'єктів:
 - **При створенні нової держави** все рухоме і нерухоме державне майно, що знаходиться на території держави- правонаступниці, переходить у її власність. Борги держави-попередниці, як правило, не переходять до держави- правонаступниці, крім випадків, коли вони є боргами місцевих адміністрацій чи виникли внаслідок діяльності конкретної території.

- **У випадку об'єднання двох держав** уся державна власність, державні архіви і державні борги кожної із держав-попередниць переходять до держави- правонаступниці.
- **У випадку переходу частини території однієї держави під суверенітет іншої** усе нерухоме майно, яке знаходиться на цій території, а також пов'язане з нею рухоме майно переходить до держави- правонаступниці. Всі архіви, необхідні для нормального функціонування конкретної території, а також ті, що стосуються цієї території, переходять до держави- правонаступниці. Борги держави- попередниці розподіляються в справедливих частинах між державою- попередницею і державою- правонаступницею.
- **Правонаступництво кордонів та території** – існує принцип, згідно з яким при правонаступництві продовжують діяти договори, пов'язані із правами на територію, тобто зміна суверенітету над певною територією не викликає розірвання договорів щодо оренди території чи визначення лінії державних кордонів.